

AUTONOMIA

POLITIKAI NAPILAP.

Előfizetési ár:
egész évre 20 frt., félévre 10 frt.
negyedévre 5 frt.

Beigatási díj: 6-hasábos petit-sor
5 kr.; bélyegdíj minden beigatásért
30 kr.

A „nyiltér“-ben 4-hasábos petit-sor
20 kr.

Az előfizetési pénzek
a lap kezelését illető minden tár-
gyak a szerkesztőséghez (Lakatos
utca 1 sz. a. 1 emeleten) inté-
zendők.

Bérmertelen levelek
el nem fogadtnak.

Kérjük azon igen tisztelt előfizetőinket, kik még a múlt évről, vagy a most lefolyt évnegyedről hátralékokban vannak, illetéküket szerkesztőségünknek megküldeni sziveskedjenek.

A szerkesztőség.

Pest, april 22.

Többször láttuk magunkat azon sysiphusi munkára kázhoztatva, hogy a megismert igazság ellen való tusakodással kényszerültünk szót vitát kezdeni.

Nem a higgadt meggyőződés, melyet érvek, gondolatok támogatnak, állottak és állanak még bizonyos oldalon mindig velünk, illetőleg józan és kikerülhetlen eszméinkkel szemközt. Ezeket ha kapuzatální nem lehetne is, mint tiszta meggyőződést, tiszteletünk illeti.

Pályánk azért volt tövises és eredményei azáltal lassítottak, mivel, míg a tulsó oldalon harezoló kath. lapjárunk lehetőleg igyekezett bizalmatlanságot kelteni s a hol az meg volt, ápolni, a kath. autonomia eszméje s kivételének üdvös következményei iránt.

Sőt ha a kath. közvélemény, a világi kath. értelmiség nagyobb része még mindig bizalmatlankodik a kath. ügy szerkesztés rendezhetőségének föltételei iránt, s nem lát elég készséget épen a magasabb egyházi körök részéről az eredmények és transactio keresztülvitelére: okát leginkább említték másik kath. lapjárunknak, a kath. autonomia elvei és alapjai, ugy következményei iránt is plántált és vallott s k e p s i s é b e n, s azon szűkkeblű önzésben találja, melylyel a mit ma ígér, holnap megtagad, enged ha kényszerül, megáll, ha helyzetét kedvezőbbnek látja.

Nem állítjuk, hogy ezen gyermek politika a magyar főpapság helyeslését bírja, de sajnáljuk, hogy általa nem corrigált tik.

Amny ellenfetes, gyáva elvekkel, thoriakkal találkozunk ott a másik kath. oldalon, hogy gyakran sorsunk fölött kétségbe esnünk, ha nem tudnók, hogy a történelmi fejlődés az emberi akarat habozása ellen tényeket teremt, melyekkel az örök igazság céljait viszi keresztül.

Meglepetve olvastunk napokban egy cikket, mely a kath. választásokról szólván, jeges zuhanást akar minden áron önteni az autonomia eredményei iránt, most már országsszerte táplált s a történelmi előzmények által is helyeselt remények hevületére.

De még meglepőbb, sőt teljesen értetlen dolog előtűnt, hogy ugyanazon lap mely effrons hangon dobálódzik a jóakaratu kath. világiakkal, ha azok épen az ő táborába nem tartoznak, s mily szánandó ügyetlenséggel igyekeznek elriasztani azon egynehány világi férfit is, kik elég bátrak a kath. ügy mellett védő szótart emelni.

Szeretnők látni, mint védené meg egyházunk érdekeit tisztelt collegánk, ha maga maradna e téren.

Hallottunk hivatkozásokat illetékes körökben különböző egyházi állapotokra, s csaknem megjedtünk a történelmi axiómá, mely az amerikai egyház állapotát, mint primitív fejletlen dolgot a keresztény egyház első századaival hozta hasonlatba.

Primitív, fejletlen egyház, az első keresztény egyház!

Ezt nem tudtuk. Vajjon miben állott egyházunk fejlődése? anyagi javak nyeresében? a világi hatalom közösségében, mely a pappal trónt és koronát osztott meg?

Avagy talán azon elveknek terjedésében és általános alkalmazásában, mely oly tisztán, szentül őriztetett az első egyházban, csupán a hit ereje, a meggyőződések szilárdsága ontotta vér-cseppek által? Hol volt az egyház nagyobb, hol tisztább, hol a tiszteletben magasabb mint akkor, midőn kard és korona nem védte erejét, a népbizalma hozta mindennapi kenyert, s a szentség fénye tette a népek jövőjévé?

Sőt azt tapasztaltuk hogy mindenütt, ahol kincs, vagyon lett nagyobb mérvben sajátja a papságnak, hanyatlott s z e l l e m i hatalma, tért, s anyagiakat hajhászó irányban, vesztette hieinek bizalmát, s fejlesztett ki közötté oly szellemet, mely az első századok nagyságát kigunyolta!

Különböni mi nem rajongunk az amerikai egyházi állapotokért. Jók azok ott, nálunk nem alkalmazhatók.

Népünk geniusa, politikai állapotaink, a szabadság alkalmazása nálunk más formáit tesz ki kívánatossá a társadalmi és egyházi rendezkedésnek.

A kölcsönös érdekek megóvása oly utra fogja vezetni a kath. kérdést, mely hiszszük, ha nem is fog az amerikai állapotokhoz hasonlítani, mint javítás, visszatérés lesz egy lépéssel az eredeti minta felé, melyben az egyházat az apostoli kezektől kikerülíni látjuk, s gyarapodva a hit ereje s a szeretet közössége által.

Csodákat nem fog teremni az autonomia, de javít a roskadozó porlatag állapotokon, s föltétele lesz oly alakulásnak az egyházi külféletben, melytől a régi rendszer örökké távol tartott volna.

Igaz ugyan, hogy a papság részéről némi esekély lemondásokat és áldozatokat kíván ez a lapot, de hisz a hivatási buzgalom az egyház szolgálatát, főleg főpásztorainál oly nagy, hogy a hitélet fölemeléseért szivesen lemond a képzelt előnyökről, melyek élénken emlékeztek az ő szövetségi „tal lenesé“ re.

Szabolcs megye 186 , ápril közepén.

A hevenyészett rögtönzés akár egyházi, akár politikai tekintetben mindenkör magán horlja az elvitázhatlan jelleget, mely később, törvényesen nem kárthatatlan számtalan kibúvóra készít menekülő utat.

Hazánk katolikus ügye, a katolikus közszellem érlelése és ébresztésének, nem esekély kárával, legújabb időkig az államhatóságai önkénynek sátora alá volt teljes megnyugvással és az ügy vesélyezetésének előleges fél lue nélkül helyezve: mert köztudomásu dolog, hogy az apostoli fejedelem kormányja a legközelebbi korig kath. hitelveknek hódolt.

Az állam azonban e jellegről önkényt lemondott: midőn a hon területén elterjedt vallásfelekezetek között a haladó kor követelményéhez képest a teljes egyenlőséget törvényerejűleg kimondá és megállapítá; csak hogy a vallás egyenlőség azon idő óta sokféle torzításnak van kitéve.

Amaz állami protectionalis álláspont veszélyes voltát, szemközt a hazánkban törvényileg bevet. vallásfelekezetek önenrendelési jogával, jobb érzésű, melyekben gondolkozó katolikusaink bölösen belátva az államgyámság nyomasztó terhe alól ovatosan, kár és veszteség nélkül, a tiszta ker. kath. hitélet élesztése és fejlesztése végett szabadulni igyekeztek. Mentőül e fontos hitéletkérdésben csak is a t u t o n o m i a, a saját ügyeink fölötti szabad rendelkezési jog ismertetett és fogadtatott el; de mindenkor és minden esetben a benső ker. hitélet, a ker. hitigazságok és jogok vesélyezetésének mellőztével. Mert hogy a hívők a vezénlyre hivatott és rendelt egyházi többség mellőzésével vagy épen ellenére rendelkezzenek a hitigazságok, mint a lélek és hitnek istenileg rendelt tápláléká fölt; nagyon visszásnak tűnnek föl minden gondolkozó fö előtt *)

Remény és aggály között hosszú idő folyt le, míg az ohajtott püspöki előmunkálat fejedelmi szentesítés végett fölterjesztették: majdnem oly hosszú idő repült el, míg a megnyert királyi szentesítés után a nyilvánosságnak átadatott: de úgy látszik, még sokkal hosszabb időt kell avatott kezek által fejtegettünk s lenne az előleges választás vezetésével szabályilag megbízott alapság kezénél biztos mérvadó, mely bizonylatos és kényes eljárását biztosabban szabályozza.

Minden emberi mű hamlokán hordja a gyarlóság, a tökélytelenség bélyegét, mely annál feltünőbbre ri ki, minél nagyobb fontosságú a mű tárgya és minél többi élő ész vonja részleteit bonczék alá. Ennek kifolyása, hogy alig láttak napvilágot az autonómikus választási szabályok, már is a magyarázók föltekvé tudományos szemüvegöket, és sokféleképen változó hangon tudatják a közönséggel a hiányokat, s mindegyik a maga kételyeinek tömegét eszme futtatásának végéhez ragasztja.**)

*) E tárgy fölött már rég tisztában vagyunk. Mind-egyik szélsőséget kárthatatlan, a tulzó indokolatlan követeléseket ép úgy, mint a reactionarius törekvéseket. Szerk.

**) Ez igen terhesztes ott, hol sajtószabadság létezik. Szerk.

A szabály egyik lényeges, mellőzhetlen kelléke: a rövidség. Meg vagyunk győződve: e rövidség szelleme lebegett az autonómikus választási szabályok készítőinek szeméi előtt. De épen a tulhajtott rövidség okozza, hogy egyes pontozatai még azon katolikusok szemében sem felelnek meg a tökély kívánalmainak, kik csak kényszerűségből, mert országos törvény lesz, nyugoznak a rég ohajtott autonomia intézkedéseibe. Innen következik, hogy a választásoknál hiányozni fog országsszerte a kívánatos egyöntetűség, kinek-kinek egyéni belátására levén, nyugoznak a rég ohajtott autonomia intézkedéseibe. Innen következik, hogy a választásoknál hiányozni fog országsszerte a kívánatos egyöntetűség, kinek-kinek egyéni belátására levén, nyugoznak a rég ohajtott autonomia intézkedéseibe.

Legnehezebb feladat jut a szabályok szerint a ker. eszperes, az illető községi lelkész és helybeli kath. elöljáróknak ama ruganyos elv alkalmazásánál, melyben általánosságban mondatik: „Választói képességgel bir minden nagykorú, önálló, tisztességes keresetmódú keresztény katolikus férfiú, ki az egyház és iskola iránti tartozásait teljesíti.“

Nem az autonomia, nem a világi hieveknek külsőségeket érintő ügyeinkbe való bevonatása iránti gyűlöletből, hanem az igazság szereteténél fogva, mely az igazat, a valódi tényálladékat, személyesítés és vátogatás nélkül parancsolja kimondanunk; akadt meg tekintetünk a ritkított betűkkel jelzett eme kitével.

Ugyanis ha a plebános, ki joghatósági körében élő és tartózkodó hievet legjobban ismeri, azok ellen, kik különösen az egyház iránti tartozásait, (mint hogy az iskolákat tulvalóvóleg teljesítik) köztudomásulag elhanyagolják, a vallást és annak sok oldalú gyakorlatait egyedül a nép számára valónak declarálják, nyilvánosan fellép s a kérdéses egyenket a választói képességi keretéből kizáratni javálja; mi lesz e nyílt fellépésnek következménye.

A köznép fölé emelkedett egyes körökben jelenleg uralkodó, vallásos közöny részben hitetlenség, sajnos véggondolatra enged következtetnünk.

Miként kövesse a plebános lelkiismerete szózatát, miként nyilatkozzék leplezetlenül, midőn ez által a szóban forgók beszülete, elhanyagolt vallás élete pellengérré tétetni, s az istentelen elvek beszívása által a hitellettől elidegenített keblek még jobban el fogónak mérgecsitetni.

Oly szabályi intézkedés, mely oda irányulna, hogy neessak a vizsály, a vallásgyűlölet terjedése gátoltassék meg; de egyuttal lehetlen né tételessék a tiszta keresztény hitélet újbóli felvirágzását messze időre elodázásának: mindenki által komoly, igazságos tüzetes megfontolás alá veendő.

Miért is lekötelezzék minden jó érzésű, ügyeserető kebelt a kéz, mely e ruganyos magyarázhatatásu cikk alkalmazásában irányadó eszméket közölni szives volna.**)

V á g á s i.

LAPSZEMLE.

Az „Esti Lap“ cikksorozatát nyitván az országgyűlési reformkérdések fejtegetésére, tegnapi számában a „magyar felsőházról“ beszélt. Tagadhatlan, hogy a felsőház azon konstruktója, melyben ma áll, egészen a rendi alkotmány idejéből való még s a kiváltság és szűletes tagjait bírja ebelében, egészen ellenkezőleg az alsóházzal, mely az 1848 ki alkotmányos szellemének megfelelőleg népképviseleti alapon nyugszik.

Többször hangzott már alkotmányunk e két gépezetének heterogenitáa fölött az államférfiak itélete, kik fájlatva látták a felsőház törvényhozói befolyásának és hatalmának hanyatlását az életerős alsóházzal szemben s az erők és tehetségek alkotó munkásságának számára ohajtották volna azt visszaszerezni; de az idő, mely az alkotmány felüggesztés husz évét, s az 1865/8 ki törvényhozást foglalja magában, ott alkalom hiányában, itt közöngi teendők által betöltve nem hozta meg a magyar felsőház ohajtott reformját.

Most várjuk és hisszük, hogy e pont is egyike lesz azon feleleteknek, melyet a magyar törvényhozás a kor kérdéseire adni fog.

Mily irány és mily alapon reformáltassék a felsőház? ez most a napi kérdések egyike. A sűtő már szelölteti azt s eléggé szabadelví alapon. Átvesszük az „Esti Lap“ fött érintett cikkét, mely anyiból is figyel-

*) A prudentia pastoralis e pontnál inkább a szere tet mint a tulszigor alkalmazását teszi egye. il helyessé és kívánatossá. Szeretlet legyen a vezéresillag. Szerk.

met érdemel, minthogy a nevezett lap a kormányhoz igen közel áll.

„Mi most a magyar felsőház? s milyennek kellene lenni? e két kérdésre feleletül, ha nézeteimet e lapok hasábjain előadhatom, ugy hiszem, hogy hírlapírói kötelességemet fogom teljesíteni.

A magyar felsőház, fájdalom, jelenleg csak valamivel több a semminél, s mint ilyen teljesen képtelen, hogy az alkotmány gépezetében oly fontos és nélkülözhetlen mőrséklő hivatásának eleget tessen.

Oly elemekből van ugyanis összealkotva, melyekben, a jelen XIX dik század második felében, a legkisebb életerős sem rejlik. Mert a hercegi, grófi és bárói címek mai napság már sem vagyoni, sem szellemi tulajdonokat kizárólag nem képviselnek. Volt e idő hazánkban, midőn az erő, a hatalom, az értelmiség és vagyon ezen címekhez volt köve s így a felsőház olyan volt, a milyennek lenni kellett, elhatározni nem akarom, — de anny bizonyos, hogy napjainkban a felsőházat jelen alakjában életerevő organumnak senki se tarthatja, m e l t ő s á g o s s á g á t s e n k i e l n e m i s m e r h e t i, s e m e l l ő f o g v a n i s i l l e t h e t i a z o n t i s z t e l e t t, melyet egy ily fontos testület, ha majd újalakították, jogosan megkövetelhet.

Távol legyen tőlem, hogy én jelenlegi felsőházunk egyes tagjairól akarék valami sértőt mondani, sőt legfőbb óhajtam, hogy azok, kik valóban méltók és jogosultak egy ily ország felsőházában helyet foglalni, sem, micsetre se zárassanak ki, sőt minden ut és alkalom adassék, hogy tudományukat, bölcsességüket és az ország ügyeivel szorosan egybefüggő nagy érdekeiket lehetőleg érvényre juttathassák.

Korunkban a születés senkinek sem adhat oly jogokat, melyeknek gyakorlása csak személyes érdemek kifolyása lehet.

A felsőháznak a születési jogra alapított eddigi rendszere tehát határozottan elvetendő.

Ha azt nem akarjuk, hogy alkotmányos monarchiánkban ezen egyik hatalmas oszlopa, ezutánra is gúny s végre megvetés tárgya is legyen.

A másik elem, melynek tagjai hivataluknál fogva ülnek felsőházunkban — két részre osztható, a m polgári és egyházi. Az eddig itt helyet foglalt polgári méltóságok is (zászlós urak és főispánok) többnyire pendantjai voltak a születési aristokratiának; mert e hivatalok már századok óta ugyszólván üres méltóságok lévén, azok elnyerésére nem annyira személyes érdemek, mint születés, fényes összeköttetés s más felélekívántak, — emel fogva jelenleg ezek sem képviselik az államéletnek semmiféle életerős részét. Zászlós urakra többé nincs szükségünk, ott van azok helyett a kilenczminiszter!

Füres de igaz, hogy legtöbbet tépazzák könnyű vért újdonszáink a felsőház egyházi elemét, pedig csak ezen egyetlen egy csoport az, mely oda személyes érdemei által emelkedhetik. Igaz ugyan, hogy ez érdemek néha nem hazai mértékkel mérettek — s így z, hogy történetünk sok hasznalaton főprófi emlékezik — de ha felsőházunk teljes kidomborodása óta tud egy-egy emlékezetes mozzanatot felmutatni, annak tényezői mindig a főpapok közül kerültek ki.

Ohajtdandó tehát, sőt nélkülözhetlen feltételnek tartom, hogy jeles főpapjaink tagjai legyenek felsőházunknak, de hogy e jogot a kárkarmelyik felekezet elerusa kizárólagosan gyakorolhassa, határozottan elvetendőnek tartom.

Ha saját ercimben is nem érzém Magyarország életerevőségének hatalmas lüktetését, meg kellene dobóbenem a gondolatnál, hogy felsőházunkban egyetlen használható tiszta elemet sem találtam.

De állam életünk egészséges és hatalmas elemeiből könnyen és nagy sikerrel lehet helyettesíteni a korhadt romokat.

Felsőházunknak olyannak kell lenni, hogy alkotó elemei úgy, mint szavai és tettei, a nemzet teljes tiszteletére méltók legyenek.

Felsőházunknak az egyház aristessai (aristokratia) bíll kell állania a szó legnemesebb értelmében. Minden egyes tagjának olyannak kell lenni, hogy elmondhassék rólk Junius következő szavai: „Fontosságának és befolyásának tudatában parlamentari eljárását csak felsőházi alkotmányos kötelessége szabályozza. Önmagát a törvények örökléte kinti.

Kész a kormány igazságos előterjesztéseit pártolni, de kész arra is, hogy a miniszterek magaviseletét figyelmesen ellenőrizze; a pártkicsapongásainak éppolyan szilárdul ellenszegül, mint a hatalom terjeszkedésének.

Szintoly kevéssé képes saját személye vagy kegyencei részére a miniszterekkel alkudozni, mint

